

SKADEINSEKTER OG -MIDD PÅ ROSER

Av FAGUS-rådgiver Anette Sundbye

Roser er en kultur i grøntanlegg som ofte angripes av skadedyr, blant annet spinnmidd, sikader, bladlus, biller, planteveps og nematoder. Det kan være nødvendig å bruke kjemiske plantevernmidler for å bli kvitt problemet, men da må man vite hva som er årsak til skaden og hvilke tiltak som er aktuelle. Nedenfor gis en kort oversikt over ulike arter av skadeinsekter og -midd som angriper roser i grøntanlegg, og hvordan de kan bekjempes.

Spinnmidd

Veksthusspinnmidd (*Tetranychus urticae*) og frukttrespinnmidd (*Panonychus ulmi*) kan gi skade på roser, særlig i varmt og tørt vær. De suger på bladundersidene og gir spinn på blomster og blad. Bladoversiden får gul-hvite prikker og bladene blir etter hvert brune og visner. Middene overvintrer som dvalehunner.

Skade av midd og sikader på roseblad

Brenn planterester etter bladfall og beskjæring. Unngå planting på tørre og varme steder. Sørg for god vanntilgang og dusj plantene med vann eller grønnsåpevann ved begynnende svake angrep. Ved sterke angrep kan man sprøyte med et middmiddel.

Rosesikade

Angrep av rosesikader (*Edwardsiana rosae*) fører til lysegule prikker på bladoversiden. Etter hvert kan plantene gulne helt og visne. Sterke årvisse angrep gir svekkede planter og skuddene blir forkrøplete med arr etter egglegging.

Beskjær og fjern unge skudd på høsten, eller før eggene klekker på våren. Dusj skudd og bladundersidene med grønnsåpe eller insektsåpe. Ved sterke angrep kan man sprøyte med et pyretroid eller et systemisk fosformiddel straks etter knoppsprett, før vingete individer utvikler seg. Behandlingen må ofte gjentas. Det er viktig at bladundersiden dekkes godt av sprøytevæska.

Rosesikade

Bladlus

Flere ulike bladlusarter kan angripe roser, blant annet potetbladlus (*Macrosiphum euphorbiae*), rosebladlus (*Macrosiphum rosae*) og ferskenbladlus (*Myzus persicae*). Skudd, blomster og blad på angrepne roseplanter blir fulle av lus, honningdugg og hudrester etter hudskifte. Det oppstår veksthemming, misvekst og misfarging ved sterke angrep.

Rosebladlus

Spyl med vann, grønnsåpevann eller insektsåper ved begynnende svake angrep. Bruk eventuelt bladlusmiddel straks angrep oppdages, og gjenta behandlingen ved behov.

Snutebiller

Angrep av voksne veksthusnutebiller (*Otiorynchus sulcatus*) gir kantgnag på blad, mens larvene kan gnage på røtter og rothals. Dette fører til mistriksel, visning og døde planter.

Unngå smitte ved å plante friske planter i frisk jord. Vann rundt plantene med nyttenematoder om høsten og om våren. Plukk vekk voksne biller om natten og sprøyt bladverket på natta, ettersom voksne biller er nattaktive. Det er imidlertid vanskelig å få god virkning av kjemiske midler.

Sommerfugllarver

Larver av nattfly og viklere, blant annet grå rosevikler (*Epiblema roborana*) angriper roser. Tidlige angrep fører til ødelagte knopper og visning av unge skudd. Senere angrep gir blad med gnagskade og ekskrementer og bladene er spunnet sammen med spinn. Plantene kan få redusert blomstring og prydderdi dersom man ikke fjerner angrepne skudd og blader med larver inni.

Kjemisk bekjempelse er vanskelig. Sprøyt eventuelt med et systemisk fosformiddel når plantene har kommet i vekst utpå våren.

Roseskuddveps

Larvene av roseskuddveps (*Ardis brunniventris*) gnager seg inn i skuddspissene slik at disse blir visne, hule og inntørkede. Dette kan være svært ødeleggende, særlig på remonterende roser.

Fjern og brenn angrepne roseskudd. Voksne roseskuddveps svermer i mai-juni og kan sprøytes med et pyretroid eller et fosformiddel, men kjemisk bekjempelse er ofte vanskelig.

Liten rosebladveps

Larver av liten rosebladveps (*Blennocampa pusilla*) gir innrullede bladkanter. Dette har vanligvis liten betydning, men sterke angrep gir bladfall og redusert prydderdi. Fjern og brenn angrepne blader, mens larvene er inni bladrollene. Larvene overvintrer i en kokong i jorda. Man bør derfor sørge for god jordbearbeiding rundt roseplantene på høsten eller tidlig på våren. Kjemisk bekjempelse er vanskelig fordi larvene lever skjult i bladrollene.

Rosebladveps

Larvene av rosebladveps (*Allantus cinctus*) gnager fra bladkanten. De har vanligvis liten betydning, men ved sterke angrep kan de snaugnage plantene.

Plukk vekk larvene, sprøyt eventuelt med et fosformiddel eller pyretroid på små larver.

Stor rosebladveps

Larvene av stor rosebladveps (*Endelomyia aethiops*) lager vindusgnag fra bladoversiden, slik at bladene blir brune, tørre og innskrunpa. Dette medfører skjæmmende bladverk og nedsatt vekst.

Skade av stor rosebladveps

Plukk vekk larver. Rist eller spyll plantene, slik at larvene faller av og kan fjernes. Larvene overvintrer i kokonger i jorda, så man kan sørge for god jordbearbeiding eller dekke jorda under roseplantene med en fiberduk. Det er også mulig å sprøyte med et fosformiddel eller pyretroid mot unge larver.

Rosegallveps

Voksne rosegallveps (*Diplolepis rosae*) svermer fra mai. De legger egg i knopper som blir til hårete og lysegrønne, og senere utvikler rødfargede gallere. Gallene inneholder mange larver i hvert sitt kammer. Larvene eter i gallene og forpupper seg der våren etter. Gallene kan klippes vekk og fjernes. Kjemisk bekjempelse er ikke aktuelt.

Kjemiske bekjempingsmidler og roser

Kjemiske midler og insektsåper eller -oljer som er tillatt i prydplanter på friland kan brukes i roser. Disse preparatene bør brukes med forsiktighet fordi roser er mer følsomme ovenfor sprøytemidler enn andre prydplanter.

På grunn av skiftende kulturbetingelser i løpet av kulturperioden, og fordi ulike rosesorter reagerer forskjellig på kjemiske midler, anbefales prøvesprøyting på enkeltplanter. Fortsett eventuelt behandlingen etter et par døgn dersom ingen skade vises på plantene.

Vær oppmerksom på at nytteorganismer som finnes naturlig i beplantningene (for eksempel snylteveps, gallmygg, marihøner, gulløyer og nyttesopp) kan være effektive mot ulike skadedyr, men ofte drepes ved bruk av kjemiske plantevernmidler.